

ARA I SEMPRE protagonistes del canvi

Per la igualtat de gènere i
l'empoderament de nenes i dones

DOCUMENT BASE

Curs 2019/2020

CAMPANYA 'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT' (EPJG) 2019-2020

Objectiu de Desenvolupament Sostenible ODS 5

"Aconseguir la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones i les nenes"

Aquest document té com a objectiu il·lustrar, amb informacions, reflexions i dades, la campanya de 'Educatió per a la Justícia Global' que realitzaran les nostres organitzacions durant el present curs 2019-2020, centrada en el cinquè Objectiu per al Desenvolupament Sostenible (ODS 5): "aconseguir la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones i les nenes". Aquest ODS 5 pretén reparar en la mesura possible una de les més importants situacions d'injustícia que pateixen les dones i les nenes en el nostre món d'avui, que la formulació de l'objectiu resumeix en dues grans àrees de millora: la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones i les nenes.

Aquesta problemàtica ja va ser tractada en els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM), el grau de compliment es va avaluar, com estava previst, el 2015. El 2015, els ODM van donar pas als actuals ODS, en els quals les dones, a les que s'afegeix ara una menció explícita de les nenes, continuen tenint un protagonisme fonamental. Com és sabut, els ODS són 17 objectius, amb 169 metes concretes, d'obligat compliment de cara a l'any 2030 per als 193 països que s'han compromès a impulsar-los.

La importància que s'ha concedit en els ODS a la problemàtica femenina relacionada amb el desenvolupament és tan marcada que alguns dels signants del compromís preferien que fos un tema transversal, que abastés tots els objectius de l'agenda. Al final es va concretar en un únic objectiu, l'ODS 5, que ocuparà la nostra activitat a 'Educatió per al Desenvolupament' durant el present curs, encara que sense perdre per això la condició de tema transversal a tots els ODS. De fet, podem llegir al·lusions directes a la igualtat de gènere en objectius concrets referits al ODS 2 (2.2 i 2.3), ODS 3 (3.1), ODS 4 (4.1, 4.3 i 4.6), ODS 6 (6.2), ODS 8 (8.5 i 8.8), ODS 11 (11.2 i 11.7) i ODS 13 (13.b). S'aborda per tant des d'un enfocament dual. I és que, segons l'opinió generalitzada entre les persones expertes en aquestes qüestions,

I. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

Centrant-nos ja en l'objectiu fonamental de la nostra campanya, vegem en primer lloc com s'han de comprendre les al·lusions a la 'igualtat de gènere' i a l'empoderament' de les dones i les nenes' que proposa com a objectiu fonamental l'ODS 5.

CONTRA TOTA DISCRIMINACIÓ BASADA EN EL SEXE

Des del final de la Segona Guerra Mundial es ve prohibint, cada vegada amb més intensitat, en els documents fonamentals del Dret Internacional tota discriminació basada en el sexe, alhora que es defensa el principi d'igualtat d'oportunitats per a homes i dones. Així, ja en el preàmbul de la Carta de San Francisco, de 1945, es reafirmava "la fe en els drets fonamentals de l'ésser humà, en la dignitat i el valor de la persona humana, en la igualtat de drets entre els homes i les dones".

Conforme passava el temps, l'Organització de les Nacions Unides (ONU) va anar completant el catàleg de drets jurídicament vinculants per als seus estats membres, fins arribar al document més important i jurídicament vinculant en relació amb la problemàtica que ens ocupa, signat el 1979, titulat 'Convenció de les Nacions Unides sobre l'eliminació de tota forma de discriminació contra la dona' (CEDAW). S'hi estableix que "els Estats han de prendre les mesures apropiades, incloent-hi les de caràcter legislatiu, per assegurar el ple desenvolupament i avenç de la dona en tots els àmbits". A més, aquesta Convenció adverteix que "no es considerarà discriminació l'adopció de mesures especials encaminades a accelerar la igualtat de facto entre l'home i la dona". Al costat d'aquesta obligació una miqueta genèrica,

A l'empara d'aquesta Convenció, va sorgir el 'Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra les Dones', òrgan que té com a objectiu la tutela del dret a la no discriminació per raó de sexe.

Una mica més tard, a la 'Conferència de les Nacions Unides de Viena', reunida el 1993, s'insisteix una vegada més en la idea que "els drets humans de la dona i de la nena són part inalienable, integrant i indivisible dels drets humans universals". I aquesta idea torna a estar present en l'últim fòrum important per estudiar els problemes de la igualtat de drets entre homes i dones, la 'Quarta Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre la Dona', que va tenir lloc a Beijing (Xina) el 1995. En aquesta Conferència es posa amb claredat de manifest el consens que existeix en relació amb la universalitat i la globalitat dels problemes de les dones, i destaca la importància de la igualtat i la no discriminació per raó de sexe com a factor ineludible per construir les societats del segle XXI. Així mateix un dels principals fites sorgits d'aquesta conferència és la incorporació d'un nou mecanisme d'actuació: la transversalitat de la perspectiva de gènere. Això suposa la incorporació de la perspectiva de gènere com una eina comuna per al disseny, l'execució i l'avaluació de les polítiques públiques, qualsevol que sigui l'àmbit d'aplicació o el contingut de les mateixes.

La plataforma d'acció identifica 12 esferes d'especial preocupació que es considerava que representaven els principals obstacles a l'avançament de la dona i que exigien l'adopció de mesures concretes per part dels governs i la societat civil. Aquestes són: la dona i la pobresa; l'educació i la capacitació de la dona; la dona i la salut; la violència contra la dona; la dona i els conflictes armats; la dona i l'economia; la participació de la dona en el poder i l'adopció de decisions; els mecanismes institucionals per al progrés de la dona; els drets humans de la dona; la dona i els mitjans de comunicació; la dona i el medi ambient; la nena.

Prèvies a aquesta IV Conferència, es van desenvolupar tres conferències mundials sobre la Dona: a Mèxic (1975), a Copenhaguen (1980) i a Nairobi (1985)

Com es pot veure entre les diferents iniciatives de l'ONU per promoure el desenvolupament i lluitar contra la pobresa en el món, la igualtat d'oportunitats entre homes i dones i l'autonomia de les dones ocupen un lloc cada vegada més destacat.

IGUALTAT I EQUITAT DE GÈNERE

A partir d'aquests plantejaments, oposats a qualsevol discriminació basada en el sexe i favorables a la igualtat d'oportunitats per a homes i dones, s'ha desenvolupat la idea de 'Igualtat de gènere', que estipula que homes i dones són iguals davant la llei. Això vol dir que totes les persones, sense distinció, tenen els mateixos drets i deures davant l'Estat i la societat en el seu conjunt.

La igualtat de gènere part del reconeixement que històricament i en l'actualitat les dones han estat i segueixen sent discriminades. Per tant, cal dur a terme accions que eliminin tal desigualtat històrica provocada pel patriarcat i disminueixin les bretxes econòmiques, socials, polítiques, culturals, etc. entre dones i homes. D'aquesta manera s'establiran les bases per a una efectiva igualtat de gènere.

Cal ressaltar que la desigualtat que pateixen les dones pot agreujar-se en funció de l'edat, la raça, la pertinença ètnica, l'orientació sexual, identitat de gènere i el nivell socioeconòmic, entre d'altres. Les situacions de discriminació i violència cap a les persones LGBTI (Lesbianes, Gais, Bisexuals, persones Transgènere i Inter sexuals) per la seva orientació sexual, identitat de gènere i / o característiques sexuals, configuren un fenomen estès a nivell global. L'anterior s'aguditza davant la por de les persones afectades a reportar aquests fets a causa, en general, a la inexistència de canals fiables de denúncia, la qual cosa incrementa la naturalització simbòlica de la violència i la torna invisible i impune.

És important i necessari tenir aquesta mirada interseccional quan analitzem les desigualtats de gènere, ja que posa en relleu com les diferents opressions estan connectades.

Aquesta concepció d'igualtat de gènere implica que hi hagi tractament idèntic a dones i homes, pel que fa, per exemple, a l'accés a béns i serveis, a la propietat, a ser electes per a càrrecs públics

o treballs en empreses o institucions, a gaudir de la mateixa llibertat d'expressió que els homes, etc. La igualtat de gènere no vol dir que homes i dones han de ser tractats com idèntics, sinó que l'accés a oportunitats i l'exercici dels drets no depenguin del sexe de les persones.

Per precisar millor aquests conceptes, sorgeix el concepte de 'equitat de gènere'. Així, enfront de la igualtat de gènere, l'equitat s'encamina principalment a oferir oportunitats justes a dones i homes, però a diferència de la igualtat, l'equitat atén principalment a la diferent situació de partida d'homes i dones, precisament per la desigualtat de gènere existent, de manera que aquestes oportunitats, per a ser justes, no han de ser necessàriament idèntiques. Al desenvolupar-les s'hauran de tenir en compte les característiques, contextos i necessitats específiques dels diversos àmbits en què es encarnen; per exemple en l'àmbit laboral, educatiu, sanitari, econòmic, cultural i social en general.

La nostra aposta com a organitzacions és la d'igualtat amb enfocament d'equitat.

Eradicar definitivament els estereotips i iniquitats de gènere, els prejudicis i discriminacions cap a la diversitat (sexual, de gènere i família), implica un canvi cultural profund que necessita accions estratègiques intersectorials i articulades.

En un document sobre igualtat de gènere és necessari i imprescindible emmarcar-lo dins del feminisme, com a moviment social i polític que, des de visions plurals i heterogènies, persegueix aquesta igualtat. Es tracta d'un moviment de transformació de les relacions de poder entre homes i dones per aconseguir societats equitatives.

APODERAMENT DE LES DONES I LES NENES

El terme 'apoderament', referit a dones i nenes, va ser encunyat a la 'Quarta Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre la Dona' per referir-se a l'augment de la participació de les dones en els processos de presa de decisions i accés al poder. Amb el pas dels anys la seva comprensió ha anat evolucionant, de manera que actualment aquesta expressió comporta també una altra dimensió: la presa de consciència del poder que individualment i col·lectivament ostenten les dones, que està íntimament relacionat amb la recuperació de la pròpia dignitat de les dones de forma individual, sent lliure la dona per prendre les seves pròpies decisions i de forma col·lectiva treballar col·lectiva i cooperativament per aconseguir èxits socials, econòmics i polítics.

SEXE I GÈNERE

El sexe d'una persona s'estableix a partir de les característiques naturals o fisiològiques del seu cos, relacionades fonamentalment amb les funcions reproductives, que han donat origen a unes diferències molt sensibles, sobretot en els seus genitals i aparells reproductors. D'aquí sorgeix una diferenciació biològica fonamental entre les persones, que, des d'aquest punt de vista i des d'una concepció binària, poden ser biològicament homes o dones, és a dir, de 'sexe' masculí o femení.

A partir d'aquesta diferència fisiològica, les societats han anat establint unes directrius sobre el que les persones han de sentir, pensar, estimar, fer ..., segons siguin homes o dones.

Són plantejaments que s'assimilen, molt sovint de manera inadvertida, en la família, l'escola, el barri, el treball, les relacions socials ... A aquesta elaboració social del sexe, que tradueix les diferències sexuals de les persones en comportaments molt concrets, la hi sol denominar 'gènere'. Aquests diferents comportaments de gènere que la societat estableix per a les persones (rols), segons siguin homes o dones, apunten diferències culturals molt marcades, que depenen de la tradició i la història de cada societat. Amb el temps, aquestes diferències es tornen desigualtats molt injustes, que són molt difícils de superar.

Per concretar una mica, se sol associar culturalment a les dones al pla reproductiu i afectiu, el que les reclou en l'espai domèstic, on han de desenvolupar activitats relacionades amb la cura dels fills i filles i d'altres persones de la família. Els homes, per la seva banda, estan socialment vinculats a la racionalitat i la força física, el que els porta a l'espai públic i al paper de ser qui treballen per mantenir la llar.

Les conseqüències d'aquesta diferent missió que la societat ha encomanat a dones i homes ha derivat en una desigualtat manifesta en relació amb les oportunitats a l'abast d'uns i altres per aprendre, desenvolupar-se i valer-se per si mateixos amb autonomia. El paper assignat als homes és, en general, molt més valuós que el de les dones, que han vist com, a partir d'aquesta devaluació de la seva aportació a la societat, perdien drets, eren sovint marginades, quan no directament menyspreades, i entre homes i dones sorgia una malsana i injusta relació de poder i dominació. Aquests rols de gènere generen uns estereotips que calen amb força en l'imaginari col·lectiu i són base de la desigualtat de gènere.

Per què és important la igualtat de gènere - amb enfocament de equitat- i l'apoderament de dones i nenes

Les dones i les nenes representen la meitat de la població mundial i, com a conseqüència, també la meitat del seu potencial. No obstant això, la desigualtat de gènere persisteix avui a tot el món i provoca l'estancament del progrés social. I és que l'apoderament de les dones i les nenes és fonamental per impulsar el creixement econòmic i promoure el desenvolupament social. Tot i això,

el 2014, si 143 països garantien en les seves constitucions la igualtat entre dones i homes, altres 52 països encara no havien contret aquest important compromís.

Les desigualtats a què s'enfronten les nenes poden començar en el moment del seu naixement i perseguir-les durant tota la seva vida. A més, independentment del lloc on visquem, la igualtat de gènere és un dret humà fonamental. Promoure la igualtat de gènere és essencial en tots els àmbits d'una societat sana: des de la reducció de la pobresa fins a la promoció de la salut, passant per l'educació, la protecció i el benestar de les nenes i els nens.

Podem i hem de conscienciar sobre aquesta problemàtica, tractar d'aportar el nostre esforç quotidià per evitar la discriminació de les dones i fer aportacions -de molt variada naturalesa- a les campanyes que intenten frenar pràctiques culturals oposades a la igualtat de gènere i canviar les lleis que limiten els drets de les dones i els impedeixen desenvolupar totes les seves potencialitats.

Per què és important involucrar els homes i nens com a aliats estratègics

Aconseguir la igualtat de gènere i donar poder a totes les dones i les nenes és una tasca que ens implica a tots i a totes. La transformació dels estereotips de gènere i de les masculinitats hegemòniques té efectes beneficiosos tant per a dones i nenes com per a nens i homes i és indispensable per assolir un veritable desenvolupament sostenible.

Són diversos els atributs associats amb la masculinitat tradicional que s'han relacionat amb l'ús de violència. Entre ells hi ha la demostració o defensa de la "virilitat"; la legitimitat de l'ús del poder i el control; un maneig inadequat de la ira o frustració; la legitimitat de creences que justifiquen la violència; el sentit de propietat sobre el cos de les dones; la culpabilització de les dones; la visió de les dones com a objectes sexuals; i la concepció del desig masculí com una cosa incontrolable.

Per avançar en la transformació de masculinitats no violentes, requerim passar del discurs a l'acció. Cal donar la volta a les formes en què els homes aprenen, viuen i exerceixen les normes sobre la masculinitat, així com incorporar aquesta perspectiva en l'elaboració de lleis i plans nacionals de violència contra les dones i nenes.

De la mateixa manera hauríem de generar estratègies de prevenció en l'àmbit educatiu amb estudiants, professors i homes, que converteixin l'escola en un espai promotor de noves masculinitats. Així com fomentar i promoure la coresponsabilitat parental per a la cura dels nens i nenes i les masculinitats positives com a estratègia per reduir el risc de violència a la llar i la violència contra nenes i nens.

II. MANS A L'OBRA

BRETXES DE GÈNERE

Es denominen 'bretxes de gènere' a les desigualtats entre dones i homes a l'exercici dels seus drets fonamentals: participació, accés a oportunitats, poder, influència, remuneració, beneficis, control, ús de recursos, etc., i qualsevol altra forma injusta de desigualtat. Les bretxes de gènere s'originen a partir de la concepció tradicional del gènere en les diferents societats, que ha anat passant a la pràctica social quotidiana i fins i tot, no poques vegades, té manifestacions concretes en les legislacions de certs estats. Podem trobar bretxes de gènere en totes les àrees d'acompliment comú de dones i homes: economia, indústria, cultura, sanitat, educació, societat, legislació, etc., tot i que en cada àmbit tindran manifestacions diferents, d'acord amb les característiques concretes del medi de què es tracti.

Vegem, a continuació, algunes de les bretxes de gènere més feridors i urgents de resoldre, tenint en compte que els objectius i metes associats al ODS 5 tenen a veure amb l'eliminació concreta de la major part de les bretxes de gènere que a continuació indiquem .

1. **Discriminació per raó de gènere.** — Es produeix quan es tracta de manera diferent a les persones per raó del seu gènere, És a dir, quan es beneficia els homes en perjudici de les dones. Per exemple, les empreses que ofereixen condicions de treball i oportunitats d'ascens diferents als homes que a les dones (sostre de vidre), empreses on les dones cobren menys que els homes per exercir la mateixa feina (bretxa salarial), quan es tenen uns condicions del préstec als homes que a les dones per estereotips injustos i sexistes, etc. La discriminació de gènere existeix a tot arreu: en esport, institucions educatives, àmbits laborals, organitzacions polítiques, quan les persones busquen un habitatge o un altre producte, etc.

Històricament, fins molt recentment la dona no ha tingut, en gairebé cap societat, una presència i un lloc en els àmbits laboral, esportiu, educatiu, administratiu ...; havia de quedar-se a la llar, cuidant dels seus fills i filles i encarregant-se de les tasques domèstiques. Els efectes residuals d'aquest favoritisme tradicional cap dels homes i el tractament injust cap a les dones són la causa principal de l'actual discriminació de gènere.

La discriminació de gènere és sempre injusta i, a més, comporta conseqüències particularment negatives en totes les esferes de la vida (pública i privada), ja que genera un ambient de treball hostil, i promou l'assetjament i la violència de diferent intensitat.

La meta 5.1 de l'ODS 5 persegueix "posar fi a totes les formes de discriminació contra totes les dones i les nenes a tot el món". En la mateixa línia, la meta 5.c del mateix ODS insta "aprovar i enfortir, per part dels Estats, polítiques encertades i lleis aplicables per promoure la igualtat entre els gèneres i l'apoderament de les dones i les nenes a tots els nivells ". Seguint aquesta línia d'actuació, la discriminació de gènere ha de ser il·legal i les legislacions han de proveir solucions eficaces als que són víctimes d'aquest comportament injust, tant en el lloc de treball com en

institucions educatives i financeres, o altres àmbits. De la mateixa manera, s'ha de promoure la igualtat entre homes i dones que realitzen la mateixa feina en el mateix àmbit laboral, tant a nivell de salari com de condicions, drets, obligacions i beneficis laborals. Les polítiques de diversitat i inclusió també ajuden a posar remei a la discriminació de gènere mitjançant la promoció de la igualtat entre les persones.

- 2. Bretxa de gènere en educació.** — Segons estadístiques recents, més de la meitat dels països en desenvolupament ha aconseguit ja la paritat entre els gèneres en l'ensenyament primari; però, les nenes de l'Àfrica Subsahariana, Oceania i Àsia Occidental segueixen tenint moltes dificultats per matricular-se, tant a l'escola primària com en la secundària. Aquesta situació és especialment preocupant a les zones rurals, sobretot si estan molt allunyades, on, gairebé sempre, a l'escola primària i secundària assisteixen més nens que nenes. D'altra banda, quan la família no pot enviar a tota la seva prole a l'escola, s'opta per que els elegits siguin els nois, mentre que les noies es queden a casa, ajudant a la seva mare. Després, un cop acabada l'educació primària, de les noies que viuen al camp només la meitat continuaran estudis secundaris. Aquesta diferència es fa encara més gran quan la llengua habitual no és l'oficial a l'escola. Per aquestes raons, en nombrosos països hi ha un alt percentatge de dones adultes que no saben ni llegir ni escriure, sobretot a les zones rurals. El cost de la no educació de les nenes és molt alt. Els guanys associats a l'educació tendeixen a ser substancials només amb l'educació secundària. (Informe: El cost de la no educació de les nenes, 2018)

Els desavantatges d'aquesta situació es traduiran immediatament per a les dones en manca de capacitació i, per tant, d'oportunitats per accedir al mercat de treball. El dret a l'educació també incrementa les oportunitats d'aconseguir el gaudi d'altres drets humans, inclosos el dret a la salut i al de participar en assumptes públics.

Actualment es calcula que hi ha aproximadament 132 milions de nenes entre els 6 i 17 anys que no van a l'escola. A l'Àfrica subsahariana només el 40% de les nenes finalitza el primer cicle d'educació secundària.

Per reduir amb rapidesa la bretxa de gènere en l'educació un objectiu sobresurt com especialment urgent: promoure l'escolarització universal de nois i noies, eliminant tota discriminació per motiu de sexe, especialment a les zones rurals.

A més de l'accés, és important reflexionar sobre el model educatiu, ja que aquest pot seguir transmetent el sexisme i androcentrisme del sistema patriarcal i, per tant, continuar perpetuant la desigualtat de gènere, sent les escoles llocs en els quals també es manifesten les violències de gènere. Per això, és indispensable la incorporació de models educatius no sexistes que treballin des de la coeducació. L'objectiu no és altre que el de transformar la societat perquè totes les persones puguem viure en relacions d'igualtat i equitat.

Si bé, pròpiament parlant, l'ODS 5 no proposa metes concretes relacionades amb l'educació, l'ODS 4, centrat en l'educació de qualitat, ofereix almenys quatre metes que tenen connexió directa amb la igualtat de gènere. Aquestes quatre metes concretes comencen totes pel verb

“assegurar”: “que totes les nenes i tots els nens acabin l’ensenyament primari i secundària, que ha de ser gratuïta, equitativa i de qualitat i produir resultats d’aprenentatge pertinents i efectius” (4.1), “l’accés igualitari de tots els homes i les dones a una formació tècnica, professional i superior de qualitat, inclosa l’ensenyament universitari” (4.3) i “que tots els joves i una proporció considerable dels adults, tant homes com dones ,

- 3. Violència de gènere.** —Les dones, pel fet de ser-ho, estan exposades a diferents situacions de violència. Per exemple, el nombre de dones violades o sexualment agredides no deixa d’augmentar. Les estimacions d’ONU Dones i la pròpia OMS al 2017 indiquen que al voltant d’una de cada tres dones (35%) al món, hem patit violència física i / o sexual de les nostres parelles, o violència sexual per tercers, en algun moment de la nostra vida.

Les últimes dades proporcionades per la Comissió Econòmica per a Amèrica Llatina i el Carib -CEPAL- són una mostra més de la pandèmia mundial de violència masculista que patim les dones en el món: Almenys 2.795 dones van ser víctimes de femicidi a 23 països d’Amèrica Llatina i el Carib en 2017. el fenomen aconseguix una gran extensió a el Salvador, on la taxa de femicidis per cada 100.000 dones al 2017 va ser de 10,2, seguida per Hondures, que el 2016 va registrar un 5,8. Només Veneçuela, Panamà i el Perú van registrar taxes inferiors al 1,0 a la regió.

En l’actualitat, dos terços dels països (140) la castiguen, però més de 40 no ho fan. En la seva majoria, els països que no compten amb lleis que persegueixin la violència contra les dones en l’àmbit familiar se situen a l’Àfrica Subsahariana-menys de la meitat dels països té legislació sobre el tema- i el Pròxim Orient i Nord d’Àfrica -un de cada quatre-, segons el Banc Mundial.

Les dades indiquen que determinades característiques de les dones com, per exemple, l’orientació sexual, la discapacitat o l’etnicitat i alguns factors contextuals com les crisis humanitàries, incloses les situacions de conflicte i posteriors al conflicte, poden augmentar la vulnerabilitat de les dones davant la violència.

Es considera ‘violència de gènere’ tot acte que tingui o pugui tenir com a resultat un dany o sofriment físic, sexual, psicològic, emocional, laboral, econòmic o patrimonial, exercit contra una dona pel fet de ser-ho; també entren aquí la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, així com l’amenaça d’executar aquests actes, tant si es produeixen en l’àmbit públic com en el privat.

A partir d’aquestes explicacions es comprèn que ‘violència’ no és només el maltractament físic o verbal a què es vegi sotmesa una dona a causa del seu gènere. Pertoca també a altres formes de violència, algunes molt més dissimulades i de les que es parla molt poc -de vegades es denominen ‘micro-violències’-, que se solen perpetuar amb freqüència en els espais més privats. Altres vegades pot tractar-se de comportaments objectivament violents que s’han tornat recurrents en la societat, fins al punt de ser vistos com a comportaments socials acceptats, que es consideren ‘naturals’ i ‘normals’.

Referent a això, val la pena citar el Conveni del Consell d’Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra la dona i la violència domèstica, més conegut com a Conveni d’Istanbul (primer

instrument de caràcter vinculant en l'àmbit europeu sobre aquest tema) Es presentar en aquesta ciutat el 2011 i va ser ratificat per Espanya el 2014. aquest va més enllà de la legislació espanyola (Llei Orgànica 1/2004 contra la violència de gènere), ja que ofereix un marc internacional de protecció de les dones i millors víctimes, així com per abastar la violència sexual, laboral, institucional i d'altres no infligides per la parella o l'ex parella i perquè el seu article 18.4 implica no subordinar l'atenció jurídica, psicològica i social a les víctimes a la presentació d'una denúncia judicial.

El tràfic de persones -la explotació laboral i sexual- és una altra de les formes de violència que afecta principalment - en un 70% - a les dones, ja siguin adultes, adolescents o nenes. Es calcula que gairebé 21 milions de persones al món són víctimes de tràfic (Informe Mundial sobre el Tràfic de Persones, 2016). És una realitat que no entén de fronteres; ja que tots els països es veuen afectats ja sigui com a països d'origen, trànsit o destinació de les víctimes, trobant Espanya entre aquests últims.

A nivell de marc normatiu, l'any 2003 va tenir lloc l'aprovació de la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional, així com l'aprovació del Protocol per Prevenir, Reprimir i Sancionar el Tràfic de Persones, especialment Dones i Nens.

L'objectiu ODS 5, en la seva meta 5.2, aspira a "eliminar totes les formes de violència contra totes les dones i les nenes en els àmbits públic i privat, incloses la tracta i l'explotació sexual i altres tipus d'explotació".

4. **Formes inacceptables de matrimoni.** — Entre elles destaquen el matrimoni infantil o precoç, és a dir aquell en què almenys un dels cònjuges no ha complert els 18 anys, i el matrimoni forçós o forçat.
  - **Matrimoni infantil o precoç:** Afecta les nenes molt més que als nens, fins al punt de tractar-se de la forma més generalitzada d'abús sexual i explotació de les noies. 700 milions de dones que viuen actualment a tot el món es van casar abans dels 18 anys.

El matrimoni precoç de nenes és més freqüent a l'Àfrica subsahariana i Àsia meridional; a Níger, per exemple, el 77% de les dones entre 20 i 24 anys es van casar abans de fer els 18, i a Bangla Desh la proporció era del 65%. A escala mundial, gairebé 15 milions de nenes menors de 18 anys contrauen matrimoni cada any, és a dir, unes 40.000 al dia, de mitjana. El matrimoni infantil està disminuint, sobretot entre nenes menors de quinze anys, però no amb la suficient rapidesa. D'altra banda, es calcula que 14 milions d'adolescents d'entre 15 a 19 anys donen a llum cada any. Les mares d'aquesta franja d'edat tenen més probabilitats de morir durant l'embaràs o el part que les que ja han complert 20 anys.

Algunes conseqüències negatives del matrimoni infantil són la separació de la família i els amics, la manca de llibertat per a relacionar-se amb persones de la mateixa edat i participar en les activitats comunitàries, i una reducció de les oportunitats de formar-se. El matrimoni infantil també pot comportar treballs forçats, esclavitud, prostitució i violència contra les víctimes. Ja que no poden evitar les relacions sexuals ni exigir l'ús del preservatiu, les núvies menors d'edat s'exposen a greus riscos per a la salut, com els embarassos prematurs, les infeccions de transmissió sexual i la sida.

Els progenitors consenten de vegades aquests matrimonis per necessitats econòmiques o com una mesura de protecció per a les seves filles que, per la via del matrimoni, consideren que obtenen una tutela masculina, queden protegides contra les agressions sexuals, eviten embarassos sense estar casades, allarguen els seus anys de fecunditat i són controlades de prop a la llar del marit.

- **El matrimoni forçós o forçat:** És el terme utilitzat per descriure un matrimoni en el qual una de les dues parts es casa en contra de la seva voluntat, a la força. No s'ha de confondre amb el matrimoni concertat, en el qual les dues parts consenten als seus pares o a una tercera persona l'elecció del marit o dona.

La pràctica del matrimoni forçat va estar molt estesa entre les classes altes europees fins al 1900 i encara avui es porta amb freqüència a terme al sud d'Àsia, Orient Mitjà i Àfrica. Fins i tot immigrants d'aquestes àrees geogràfiques segueixen posant en pràctica a vegades aquest tipus de matrimonis en les seves comunitats establertes a Europa occidental i Amèrica del Nord, tot i ser contràries a les lleis del matrimoni civil d'aquests països, on es dona suport el respecte de la voluntat de cada persona.

El matrimoni forçós és una forma d'abús dels drets humans ja que viola els principis d'autonomia i llibertat de les persones. Un matrimoni només pot contreure amb el lliure i ple consentiment dels futurs esposos.

A més, els matrimonis forçats poden contribuir a introduir a les persones, especialment a les noies, en un perillós cicle de pobresa i desprotecció. La majoria d'aquestes dones estan exposades a la violència, l'abús, a les relacions sexuals forçoses i al domini dèspota dels seus marits. En altres ocasions les esposes poden experimentar una vida sexual i reproductiva pobre i insatisfactòria. D'altra banda, les dones joves obligades a contraure matrimoni tenen més possibilitats de contagiar-se de sida i la seva salut en general corre majors perills.

La majoria de persones que contrauen matrimoni de manera forçada (nenes i dones) té mancances educatives i acaben sent analfabetes, ja que solen abandonar l'escola abans de contraure matrimoni.

El ODS 5, en la seva meta 5.3, tracta d' "eliminar el matrimoni infantil, precoç i forçat".

- 5. La mutilació genital femenina (MGF)** –Sota aquesta denominació s'acullen tots els procediments consistents en la resecció parcial o total dels genitals externs femenins, així com altres lesions dels òrgans genitals femenins per motius no mèdics. En la major part dels casos, la MGF és realitzada per 'circuncisores' tradicionals que solen tenir altres funcions en les seves comunitats, com l'assistència al part. Els procediments lligats a la MGF no aporten cap benefici a la salut de les dones i nenes que els pateixen i, per contra, poden produir en el moment hemorràgies greus i problemes urinaris; més endavant també poden originar quists, infeccions, complicacions en el part i augment del risc de mort del nadó.

La MGF, practicada gairebé sempre en menors, és reconeguda internacionalment com una violació dels drets humans de les dones i nenes, reflecteix una desigualtat entre els sexes molt arrelada i constitueix una forma extrema de discriminació de la dona. La MGF viola, així mateix, els seus drets a la salut, la seguretat i la integritat física, el dret a no ser sotmesa a tortures i tractes cruels, inhumans o degradants, i el dret a la vida, en els casos en què el procediment acaba produint la mort.

Els procediments de mutilació genital femenina es practiquen en la majoria dels casos a la infància, en algun moment entre la lactància i l'adolescència; només en rares ocasions succeeix en l'edat adulta. Es calcula que, cada any, més de tres milions de nenes corren el risc de patir MGF. Aquestes pràctiques són més freqüents en les regions occidental, oriental i nord-oriental d'Àfrica, en alguns països de l'Orient Mitjà i Àsia i entre migrants d'aquestes àrees en països del nord global. Per tant, la MGF és un problema mundial.

Més de 200 milions de dones i nenes vives actualment han estat objecte de la MGF en els 30 països on es concentra aquesta pràctica. Des del voltant de l'any 2000, la MGF ha disminuït en un 24%. No obstant això, la prevalença segueix sent elevada en alguns dels països que disposen de xifres representatives, en els quals, segons dades d'enquestes realitzades al voltant de 2015, més d'una de cada tres nenes d'edats compreses entre els 15 i els 19 anys havien patit aquesta pràctica, en comparació amb gairebé 1 de cada 2 nenes voltant de l'any 2000.

En els últims temps, en la majoria dels països es registra la disminució de la pràctica de la MGF i també l'augment del nombre de dones i homes de les comunitats afectades que es declaren a favor de la seva eliminació, i fins i tot lluiten per aconseguir-ho.

Els motius pels quals es practica la MGF difereixen d'una regió a una altra i d'una època a una altra, tot i que sempre responen a una barreja de factors socioculturals. Molt sovint hi ha una forta pressió de la societat perquè les noies siguin mutilades genitalment, de manera que la necessitat d'acceptació social i la por al rebuig de la comunitat constitueixen poderoses motivacions per a perpetuar aquesta pràctica. En certes comunitats la MGF és una pràctica gairebé universal i molt poques vegades qüestionada. La MGF es considera sovint part necessària de la criança de la nena i una forma de preparar-la per a la vida adulta i el matrimoni. Altres vegades s'actua per assegurar la virginitat de les dones ja que hi ha la convicció que redueix la libido de la dona i l'ajuda així a resistir la temptació de relacions extraconjugals, i que fins i tot el possible dolor que sentiria dissuadeix la dona de relacions sexuals extraconjugals. En la mateixa línia, és freqüent la idea que la MGF augmenta les possibilitats de trobar marit. Els que la porten a terme solen creure amb freqüència que té un suport religiós, encara que no hi hagi escrits religiosos que prescriguin la seva pràctica. Les estructures locals de poder i autoritat, com els líders comunitaris i religiosos, els 'circuncidadores' i fins i tot alguns representants del personal mèdic, poden contribuir en alguns casos al manteniment de la pràctica. Els que la porten a terme solen creure amb freqüència que té un suport religiós, encara que no hi hagi escrits religiosos

que prescriguin la seva pràctica. Les estructures locals de poder i autoritat, com els líders comunitaris i religiosos, els 'circuncidores' i fins i tot alguns representants del personal mèdic, poden contribuir en alguns casos al manteniment de la pràctica. Els que la porten a terme solen creure amb freqüència que té un suport religiós, encara que no hi hagi escrits religiosos que prescriguin la seva pràctica. Les estructures locals de poder i autoritat, com els líders comunitaris i religiosos, els 'circuncidores' i fins i tot alguns representants del personal mèdic, poden contribuir en alguns casos al manteniment de la pràctica.

Des de 1997, almenys, s'han fet grans esforços per lluitar contra la MGF a través de la investigació, el treball amb les comunitats i el canvi de les polítiques públiques, però els avenços en la lluita contra aquesta nociva pràctica, tot i ser interessants, estan molt lluny d'eradicar-per complet.

Per això l'ODS 5, en la seva meta 5.3, segueix insistint en "eliminar del tot la mutilació genital femenina".

- 6. Bretxes de gènere en l'àmbit laboral.**— Segons les dades d'enquestes realitzades a 83 països, la mitjana de temps dedicat a cures assistencials i treball domèstic no remunerats supera amb escreix el triple per a les dones que per als homes, així que ells tenen molt més temps disponible per treballar fora i obtenir ingressos, per dedicar-se a altres activitats com estudiar i capacitar-, fer política, practicar algun esport, llegir, o simplement gaudir d'activitats d'oci. Sumeu-vos a tot això el fet que cada dia són més les llars el cap de família única és una dona i tindrem un quadre general molt realista sobre la sobrecàrrega que enfronten les dones.

Les dones tenen menys oportunitats d'aconseguir treball i, de mitjana, segueixen guanyant a tot el món un 24% menys que els homes en el mercat de treball. Moltes vegades els llocs de treball que aconseguen estan mal remunerats o ofereixen males condicions laborals. Aquest és un dels motius importants pels que són moltes més les dones que viuen en situació de pobresa extrema.

Les dones pateixen una sobrecàrrega de treball ja que treballen més hores que els homes cada dia, i és que treballen a casa (desenvolupant tasques domèstiques i de cura de les persones de la llar), fora (en un treball remunerat) i moltes vegades, a més de les ocupacions anteriors, treballen per a la comunitat (en menjadors socials, puericultura comunitària, com a promotores de salut, a la prevenció de la violència, com a líders comunitàries, etc.). Tot i això, el treball femení poques vegades és reconegut i valorat.

En certes activitats econòmiques, les dones treballen en molt males condicions; és el cas de les empleades en la indústria conservera, les que treballen en l'agroindústria, al sector informal o com a treballadores de la llar. En molts d'aquests espais laborals són nombroses les dones que no tenen assegurança mèdica, vacances i altres beneficis que hauria d'atorgar la llei.

És opinió majoritària de les persones expertes en aquestes qüestions que la plena participació de les dones en la força de treball afegiria punts percentuals a la majoria de taxes de creixement nacional.

Amb la intenció de reduir aquestes bretxes de gènere en l'àmbit laboral, la meta 5.4 de l'ODS 5 pretén "reconèixer i valorar les cures no remunerats i el treball domèstic no remunerat mitjançant

la prestació de serveis públics, la provisió d'infraestructures i la formulació de polítiques de protecció social, així com la promoció de la responsabilitat compartida a la llar i la família, segons procedeixi en cada país ”.

- 7. Accés de les dones a la propietat, les finances i altres béns socials.** — Els drets a la terra, la propietat, l'habitatge i altres serveis socials són essencials per a la igualtat de gènere i el benestar de les dones. Aquests drets són factors decisius per assegurar unes condicions de vida digna a les dones, especialment en les economies rurals, i resulten fonamentals per a la supervivència diària d'elles i els seus fills i filles, així com per a la seva seguretat física i econòmica. Però, tot i la importància que aquests drets tenen per a les elles i per a les llars que estan al seu càrrec, les dones no tenen encara de suficient seguretat en la tinença d'aquests béns.

En el cas de la terra, la falta d'accés de la dona a la seva propietat i / o la seva administració pràctica, és una cosa que varia segons els continents. En el cas d'Àsia, el major problema a què s'enfronten les dones són les lleis d'herència. Aquestes lleis privilegien l'home enfront de la dona ja que en el cas que la dona hereti una terra, és el seu marit el que s'encarrega d'administrar-la. A l'Àfrica, les propietats estan a nom de l'home i aquestes terres són heretades per homes. En el cas que la dona es quedi vídua, tampoc se'ls assegura el dret de quedar-se amb la terra. A Amèrica Llatina, el marit representa a la seva dona en tots els assumptes legals.

A més, sovint les dones no poden participar en la presa de decisions pel que fa a la terra, altres propietats o habitatges, encara que aquests assumptes els afecten greu i directament. Els prejudicis de gènere en l'administració oficial també redunden en la marginació de les dones de l'adopció de decisions relatives a polítiques i programes sobre terres i habitatges.

Les dones que pateixen modalitats múltiples de discriminació -per exemple, les ancianes, les dones amb discapacitat, les que viuen amb sida o les que pertanyen a comunitats minoritàries o grups indígenes- ensopeguen amb obstacles addicionals per accedir a la terra i la propietat. Per exemple, a les vídues, que sovint són dones grans, en alguns llocs se'ls acusa d'haver matat els seus marits per haver-los contagiats la sida, i els seus parents fan servir aquest argument com a pretext per desposseir i desnonar. En aquests casos, les dones perden l'accés a recursos productius molt importants, tenint en compte les seves necessitats d'atenció mèdica.

D'altra banda, l'accés a finances per part de les dones continua sent molt difícil en moltes zones del planeta. En alguns països, les dones han de demanar permís al seu pare, al seu germà o al seu marit per obrir un compte corrent. Així, per exemple, mentre a França el 97% de les dones té accés a un compte bancari, al Txad menys del 7% de les dones tenen un compte, enfront del 40% dels homes que sí que en tenen. Aquesta manca d'accés igualitari a les finances és una barrera per sortir de la pobresa en la qual es troben no poques dones, perquè, sense estalvi, no poden planificar i fer front a situacions inesperades. A més, sense accés al crèdit no poden invertir en les seves collites o petits negocis per poder aconseguir un augment d'ingressos.

La pobresa comporta molts riscos i la discriminació fa que les dones tinguin menys capacitat de defensar-se davant d'ells, perquè en temps de recessió econòmica, les dones pobres tenen

menys possibilitats de comptar amb estalvis i possibilitats reals de fer front als ingressos perduts.

Les dones contribueixen significativament cada dia aportant ingressos a la família, com a empleades assalariades, creant treballs com empresàries o tenint cura de la seva família i de les persones de més edat.

No obstant això, es pot donar el cas que una dona agricultora, per exemple, no aconsegueixi que les seves collites produeixin tant com les d'un home per no tenir el mateix accés a les llavors, el crèdit, la tecnologia i els serveis d'extensió.

Està calculat que donant a les dones agricultores les mateixes oportunitats que els homes, a més de resoldre un problema d'estricta justícia, es podria reduir el nombre de persones que pateixen fam crònica entre 100 i 150 milions (entre un 12% i un 18% del total). D'altra banda, si és la dona la que porta els ingressos a la llar, la probabilitat de supervivència de la seva prole es multiplica per 20, ja que elles solen invertir molt més en la seva alimentació, salut i educació.

La 'Declaració Universal de Drets Humans' estableix el dret de tota persona a la propietat, sense distinció de sexe, i proclama el dret a un nivell de vida adequat, que inclogui l'habitatge i la seguretat en cas de pèrdua dels mitjans de subsistència. També estipula que tota persona ha de gaudir dels mateixos drets que el seu marit durant el matrimoni i també en cas de dissolució del matrimoni. En conseqüència, la legislació dels Estats ha de garantir els mateixos drets a cadascun dels cònjuges en matèria de propietat, compres, gestió, administració, gaudi i disposició dels béns.

Per tot això, resulta urgent emprendre reformes que facilitin, capacitació, préstecs i habilitats pràctiques per donar poder econòmicament les dones empobrides, donar-los l'oportunitat d'expressar-se, enfortir els serveis socials i augmentar la presa de consciència respecte als seus drets fonamentals. Cal esforçar-se, així mateix, per garantir l'accés de les dones als serveis bàsics, el control sobre les terres i altres formes de propietat, herència, recursos naturals, tecnologia nova apropiada i serveis financers.

És el que indica la meta 5a de l'ODS 5 quan s'expressa de la següent manera: s'han de "emprendre reformes que atorguin a les dones el dret als recursos econòmics en condicions d'igualtat, així com l'accés a la propietat i al control de les terres i altres béns, els serveis financers, l'herència i els recursos naturals, de conformitat amb les lleis nacionals".

- 8. Bretxes en la participació.** — Malgrat l'augment del nombre de dones que s'han incorporat a càrrecs polítics en els darrers anys, sobretot gràcies a l'aplicació de quotes especials, la participació de les dones en els parlaments nacionals i altres òrgans legislatius va aconseguir en 2017, a nivell mundial, el 23,4%, només un 10% més que el 2000; estem, doncs, encara molt lluny de la representació paritària.

La situació no és molt millor en el sector privat on, a nivell mundial, en la majoria dels 67 països que disposen de dades, entre 2009 i 2015 menys d'un terç dels llocs directius superiors i intermedis estaven ocupats per dones. I, per fixar-nos sobretot en els llocs més alts, només el 4% dels directius màxims de les 500 empreses més grans al món són dones. A més, en general, com més alt és el càrrec de representació, la participació de les dones és més reduïda.

D'altra banda, les dones autoritats són discriminades amb freqüència i moltes d'elles han de suportar pràctiques sexistes; com a resultat d'això algunes vegades abandonen els càrrecs per als quals van ser triades.

Així doncs, les dones no tenen una representació igualitària i respectuosa en la vida política, econòmica i pública.

I, però, quan aquesta es fa realitat, l'experiència és molt positiva: ja sigui com caps d'Estat, gerents de corporacions, parlamentàries, servidores públiques o dirigents d'organitzacions de la societat civil, les dones s'han inserit en destacats càrrecs de lideratge en tot el globus, modificant, i fins revolucionant, en el bon sentit de l'expressió, la forma de prendre decisions i els resultats de les seves gestions. Hi ha, fins i tot, alguns estudis que arriben a pronosticar que, d'assegurar-se una participació igualitària per a homes i dones en els més alts llocs de decisió, es podria generar un autèntic boom econòmic mundial.

La lentitud dels avenços revela la necessitat d'un major compromís polític, i de mesures i contingents més ambiciosos, per augmentar la participació política i l'apoderament de la dona. I és que, de fet, s'aproven molt poques normes que incentivin la participació de les dones en els governs nacionals, regionals o locals. En corporacions privades és complicat actuar forçant una mica més les coses, com en les entitats públiques, però en absolut s'observa una sensibilitat més gran.

La participació política plena i efectiva de les dones representa tant un objectiu com una eina en el desenvolupament sostenible. Les institucions locals són especialment rellevants en aquest sentit, tant per ser el primer nivell de govern, el més proper als ciutadans, com significar el primer esglaió en l'administració pública a nivell regional i nacional.

Hi ha certs fets com la lactància materna i el part, que influeixen directament en aquesta situació. No obstant això, moltes dones volen tornar a la feina després del permís de maternitat i no ho aconsegueixen, igual que molts homes volguessin estar més involucrats en la criança dels fills i filles.

Per avançar en aquest tema, les empreses haurien de posar en pràctica polítiques de suport a les decisions dels pares i mares, com ara: horari flexible, perquè el treballador o treballadora triïn l'hora d'entrada i sortida, o teletreball, on certes hores o dies poden cobrir-se amb eficàcia des de casa. La inversió que es faci en implementar eines tecnològiques per facilitar el teletreball, serà ràpidament recuperada per l'empresa, a través d'una major productivitat i d'una plantilla més motivada.

Cal promoure el desenvolupament de dones líders. Hi ha diferències reals de gènere que s'han de reconèixer i superar-se. Altres vegades es requerirà empatia i programes específics per treure el millor d'elles mateixes. És important desenvolupar programes formatius que cimentin en els talents femenins la confiança que necessiten per prosperar en les seves carreres. Fer que les dones siguin més visibles hauria de ser una prioritat.

Encara que l'objectiu de qualsevol iniciativa d'igualtat mai ha de ser la creació d'un avantatge indeguda per a les dones, sinó simplement eliminar els obstacles a la igualtat de condicions. Cap dona voldria ser promoguda simplement pel fet de ser-ho. No es tracta de declarar cap guerra als homes, sinó d'amplificar el talent femení perquè puguin col·locar-se al costat dels seus col·legues masculins, de manera que impulsin, de manera conjunta, l'èxit de les seves empreses.

La meta 5.5 de l'ODS 5 indica que cal "vetllar per la participació plena i efectiva de les dones i la igualtat d'oportunitats de lideratge a tots els nivells de l'adopció de decisions en la vida política, econòmica i pública".

- 9. Bretxes en la salut sexual i reproductiva.** —Una bona salut sexual i reproductiva és un estat general de benestar físic, mental i social en tots els aspectes relacionats amb el sistema reproductiu. Comporta la capacitat de gaudir d'una vida sexual satisfactòria i sense riscos, de tenir descendència, i de disposar de la llibertat completa per decidir fer-ho o no, quan i amb quina freqüència.

I, no obstant, només poc més de la meitat (52%) de les dones d'entre 15 i 49 anys d'edat que estan casades o viuen en parella prenen les seves pròpies decisions en matèria de relacions sexuals consentides, ús d'anticonceptius i visita a els serveis de salut, segons una estadística que es basa en dades disponibles al voltant de 2012 sobre 45 països, 43 d'ells de regions en desenvolupament.

Les adolescents sexualment actives en situació de pobresa són el grup de dones més exposat al risc de contraure infeccions de transmissió sexual i sida, de tenir un embaràs precoç, moltes vegades no desitjat, i de patir un avortament. I és que no tenen prou informació sobre salut, en general, i sobre salut reproductiva en particular.

Si bé el nombre de fills i filles per dona es va reduint lentament, perquè les dones van informant millor, falta encara molt coneixement sobre l'ús de mètodes anticonceptius i una difusió més gran de vacunes i medicaments. A més, l'avortament clandestí continua sent una de les causes principals de mort materna.

Per mantenir la salut sexual i reproductiva, les persones necessiten tenir accés a informació verídica i a un mètode anticonceptiu de la seva elecció que sigui segur, eficaç, assequible i acceptable. Han d'estar informades i apoderades per a auto-protegir-se de les infeccions de transmissió sexual. I quan decideixin ser mares, les dones han de disposar d'accés a serveis que les ajudin a tenir un embaràs adequat, un part sense risc i un nadó sa.

En parlar de la salut i els drets sexuals i reproductius ens referim al dret de les persones a tenir control sobre la seva sexualitat, inclosa la seva salut sexual i reproductiva; a decidir lliurement i responsablement en aquestes matèries, sense ser objecte de coerció, discriminació o violència; i a gaudir d'un estat general de benestar físic, mental i social -i no de mera absència de malalties o dolències- en tots els aspectes relacionats amb el sistema reproductiu i les seves funcions i processos.

Els drets sexuals i reproductius estan relacionats amb la llibertat de les persones a decidir sobre la seva sexualitat i l'exercici lliure de la mateixa. Quan no es satisfan les necessitats en matèria de salut sexual i reproductiva, es priva les persones del dret a triar opcions crucials sobre el seu propi cos, la seva família i el seu futur, el que produeix un efecte dòmino en el benestar de les seves famílies i de les futures generacions. I, atès que les dones són les que donen a llum i les que en molts casos són també responsables de la seva cura i alimentació, quan es neguen aquests [drets](#) s'agreuja la pobresa general i la desigualtat.

Els principals fòrums sobre aquestes qüestions estableixen una connexió clara entre la salut reproductiva, els drets humans i el desenvolupament sostenible. Potser per això, la situació en relació amb aquests problemes és més greu als països en desenvolupament, on els problemes relacionats amb la salut reproductiva són una de les principals causes de mala salut i mort entre les dones i les nenes en edat fèrtil. Les dones empobrides, sobretot les més joves, pateixen més embarassos no desitjats, avortaments en condicions de risc, [mortalitat i discapacitat maternes](#), Infeccions de transmissió sexual, entre elles la sida, [violència per raó de gènere](#) i altres problemes connexos.

També resulta imprescindible treballar per prevenir i abordar les infeccions de transmissió sexual, que són causa de quantioses pèrdues de vides humanes a tot el món. [Més d'un milió](#) de persones contrauen cada dia una infecció de transmissió sexual (ITS). Si no es diagnostiquen i tracten degudament, algunes ITS, com la sida, poden ser mortals. A més, les ITS poden causar complicacions durant l'embaràs, com, per exemple, mortalitat fetal, infeccions congènites, sèpsies i mort neonatal; també poden provocar la malaltia inflammatòria de la pelvis o càncer cervical, i ser causa d'infertilitat.

D'altra banda, l'evidència demostra que la salut reproductiva, en qualsevol de les etapes vitals d'una persona, té un efecte profund sobre la salut en les fases posteriors de la seva vida. Per aquest motiu, s'han d'impulsar iniciatives que es preocupin per la [educació integral en matèria de salut sexual](#), la [planificació familiar](#), la [atenció prenatal i el part sense risc](#). Els serveis per prevenir les ITS (inclòs el VIH) i els serveis que faciliten el diagnòstic i tractament primerencs de les malalties que afecten la salut reproductiva (inclòs el càncer de mama i el càncer cervical).

Per fomentar la salut reproductiva al llarg del cicle vital, s'han de reforçar els serveis en una gran diversitat de sectors, des dels sistemes de salut i educació fins als mateixos sistemes de transport, que són imprescindibles per garantir l'accés a l'atenció mèdica. A més, totes les iniciatives encaminades a promoure la salut sexual i reproductiva depenen de la disponibilitat de subministraments mèdics essencials, com anticonceptius i medicaments.

La meta 5.6 de l'ODS 5 s'ocupa de "garantir l'accés universal a la salut sexual i reproductiva i els drets reproductius".

10. Dones i nenes més implicades en l'ús i desenvolupament de les Tecnologies de la Informació i de les Comunicacions (TIC). —A tot el planeta, especialment en els països en desenvolupament, l'accés a la tecnologia i la seva conseqüent utilització no sempre és fàcil. Això resulta particularment cert per a les dones i les nenes. Als països de baixos a mitjans ingressos, una dona té un 21% menys de probabilitats de tenir un telèfon mòbil que un home, i el mateix passa amb l'accés a Internet. D'altra banda, tot i que les possibilitats de progrés científic i tecnològic són immenses, les dones i les nenes estan gairebé absents en aquests camps, especialment pel que fa a la creació i la presa de decisions en els àmbits que transformen el nostre món quotidià.

La ciència i la tecnologia tenen a veure amb la quotidianitat. Tenen el poder d'alterar i canviar les trajectòries, ja que influeixen cada vegada més en tots els aspectes de la vida, com les oportunitats econòmiques i l'aplicació de solucions a altres sectors productius.

Per això, ciència i tecnologia podrien ajudar les dones a fundar empreses, a millorar la seva salut i la de la seva família, a gestionar com s'ha de l'energia, l'ambient i els recursos naturals, i a participar en el desenvolupament d'infraestructures.

Mitjançant les TIC, hi ha oportunitats indiscutibles per millorar l'educació, possibilitats d'aprenentatge i desenvolupament d'aptituds de dones i nenes, per compartir experiències, diàleg, debat i participació política, perquè dones i nenes defensin els seus interessos i els seus drets, i, en general, per a la transformació social.

S'anuncia un gran ventall d'oportunitats per als treballadors i treballadores preparats en matèria digital. Així, es calcula que, en un futur pròxim, fins 90% de les ocupacions del sector formal exigiran formació en TIC. La ciència i la tecnologia són intrínseques al desenvolupament sostenible, la ciutadania i la capacitat personal. En l'energia i l'agricultura només a l'Àfrica subsahariana es necessitaran 2,5 milions de persones amb estudis tècnics i d'enginyeria per millorar l'accés a l'aigua neta i el sanejament.

Les TIC impulsen el creixement i la innovació en tot el món. És un sector creixent en termes d'ocupació que necessita incorporar nous talents -es calcula que el 2020 caldran més de 2 milions de persones expertes en TIC-. No obstant això, les dades estadístiques mostren que el nombre de dones que estudien ciències, tecnologia, enginyeries i matemàtiques descendeix progressivament de l'escola secundària a la universitat; en els laboratoris, l'ensenyament, la formulació de polítiques i presa de decisions i estudiants de carreres tècniques, el nombre de dones és desproporcionadament baix. Les actituds socials i els prejudicis obstaculitzen la seva participació, ja que aquestes disciplines solen considerar-se un domini masculí.

L'accés de les dones a la participació i el lideratge dins dels sectors científics i tecnològics és molt minoritari, encara que, a la pràctica, són elles les que ocupen els primers llocs en l'ús de l'energia, l'adaptació al canvi climàtic i la producció econòmica; a més, posseeixen extensos coneixements tradicionals.

En el sector formal de ciència i tecnologia, les dones constitueixen a tot el món menys del 10% del personal dels centres d'innovació i dels que reben fons d'inversors, i amb prou feines representen el 5% de les integrants de les acadèmies nacionals en disciplines científiques i tecnològiques.

La desconexió entre la interacció pràctica i habitual de les dones amb la ciència i la tecnologia, i la seva capacitat formal per aprofitar aquests sectors i aconseguir que els seus coneixements, perspectives i lideratge es valorin és molt accentuada. Les raons d'aquesta manca de connexió són moltes i inclouen la falta d'accés a la tecnologia, l'educació i la inversió, ambients de treball amb escàs suport, creences culturals i estereotips.

Donar suport al moviment mundial d'introducció de les nenes en les TIC ajudarà a donar poder a nenes i dones joves i els donarà confiança per a realitzar estudis i carreres relacionades amb les TIC. A més, si les nenes i dones joves són usuàries potencials de les TIC, també poden convertir-se en creadores i impulsores de TIC.

Animar dones i nenes a realitzar carreres en les TIC promou un sector tecnològic més dinàmic i ofereix grans avantatges a les empreses. I és que una plantilla amb una presència equilibrada de dones i homes reflecteix la clientela amb més precisió, millora la productivitat i la innovació i genera millors resultats.

Així doncs, s'han d'intensificar els esforços, de tota mena, perquè el canvi en aquestes qüestions s'acceleri i acabi per arribar a totes les dones. La capacitat de les dones per tenir accés i beneficiar-se dels avantatges de la ciència i la tecnologia, en particular de les TIC, així com d'influir en elles, tindrà un impacte directe en la possibilitat d'aconseguir els ODS en la data indicada. Si les dones són excloses d'aquestes revolucions del segle XXI, mai aconseguirem la igualtat entre els gèneres.

La meta 5.b de l'ODS 5 desitja "millorar l'ús de la tecnologia instrumental, en particular la tecnologia de la informació i les comunicacions, per promoure l'apoderament de la dona".

UN ANNEX IMPRESCINDIBLE: CUIDEM EL NOSTRE LLENGUATGE.

Entre les accions que es poden dur a terme per aconseguir una igualtat real entre homes i dones està la d'utilitzar un llenguatge inclusiu, és a dir, no sexista, tant en la llengua parlada com en l'escripta.

Utilitzar i, amb el temps, universalitzar un llenguatge no sexista és una eina molt poderosa que tenim al nostre abast. A través del llenguatge definim la realitat i entenem el món que ens envolta. En aquest sentit cal pensar que la invisibilització del gènere femení en un masculí neutre (el que no es nomena, no existeix), la gran quantitat de paraules de gènere femení amb connotacions negatives (cosa que no succeeix amb les mateixes en gènere masculí) etc., o són casualitats del llenguatge, sinó que mostren una forma concreta de veure i descriure la realitat.

Així doncs, l'aposta per una societat igualitària passa necessàriament per un llenguatge incloent.

Es tracta d'un procés de canvi que, com a tal, es troba amb nombroses resistències. En primer lloc, per la quantitat de segles que la nostra llengua porta cuinant en ambients que marginaven amb contundència i sense dissimular a les dones, i els consegüents prejudicis que, d'aquí, han quedat gravats a foc en ella. En segon lloc, per la normalització i acceptació de l'existent com el vàlid, quan paradoxalment la llengua sempre és viva, és dinàmica i ha de adaptar-se als diferents canvis socioculturals. En tercer lloc, pel propi masclisme. El llenguatge és un instrument més de poder i cedir aquesta quota de poder sempre genera moltes resistències. Finalment, cal no oblidar que a la Reial Acadèmia Espanyola (RAE), la institució que es dedica a la regularització lingüística,

Així doncs, malbaratant cura i atenció, podem anar alliberant-nos i alliberant la nostra llengua de tals lligams. La regla principal per tenir èxit en aquest afany potser sigui la de prestar atenció, sentir-se molt lliures dels lligams lingüístiques d'una altra època i pensar una mica abans de parlar o escriure.

Hem de ser conscients que, quan deliberadament fem servir un llenguatge no sexista, estem ajudant a que la llengua evolucioni en un sentit molt concret. El llenguatge és una creació cultural forjada durant molts segles i, com a tal, reflecteix els diferents contextos socials, les visions del món que predominaven en les societats en què s'ha anat desenvolupant. Per això, segons canvia la nostra societat, canvia també la llengua.

Amb el nostre esforç en utilitzar un llenguatge inclusiu, a més de promoure la justícia donant visibilitat a la dona, estem ajudant a que la nostra llengua evolucioni en un sentit molt concret, guanyant sensibilitat en relació amb els valors igualitaris en assumptes de gènere. La llengua, com la societat, seguirà evolucionant.

No s'ha d'oblidar tampoc que l'ús inclusiu del llenguatge, en si, no és sobretot una qüestió lingüística sinó, més aviat, social i política. De fet, a Espanya és d'obligat compliment; tal com posa de manifest el punt 11 de la Llei 3/2007 per a la igualtat efectiva entre homes i dones. Aquest fa al·lusió a "la implantació d'un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment en la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques".

Tenir cura del llenguatge, per tant, no és un caprici ni una moda sinó una eina indispensable per combatre el discurs que perpetua la discriminació de les dones i nenes.

D'altra banda, adoptant aquesta proposta estem ampliant la capacitat del nostre discurs per expressar matisos, que és una cosa molt important en una llengua.

Qualsevol anàlisi que compari la realitat social 'home' amb la realitat 'dona' constatarà que en absolut són realitats idèntiques, com tampoc ho són les realitats 'treballador' i 'treballadora', o 'religiós' i 'religiosa'.

No és gens il·lògic, per tant, emprar termes diferents per descriure l'home i la dona, al treballador i a la treballadora, o al religiós i a la religiosa, sobretot en moments en què estiguem intentant introduir matisos en aquests assumptes i tractar-los amb serietat. Així que quan dic 'treballadors i treballadores' ús el llenguatge amb correcció, però a més introdueixo matisos importants, perquè anomeno amb dues paraules diferents dues realitats que són, al seu torn, molt diferents.

Referent a això, un parell d'exemples.

És de destacar que ja l'autor del "Cantar de mio Cid", datat generalment allà per l'any 1200, utilitza aquesta manera no sexista de redactar quan compta que a Rodrigo Díaz de Vivar el van rebre a Burgos "mugieres i uarones, burgeses i burgeses", qui van pensar: "Déu, que bon Vassallo, si ouiesse bon señore!" (vv.15-20). Si aquest poeta medieval ho va fer així és perquè en la llengua que coneixia podia fer-ho, i perquè per als seus objectius venia molt millor introduir aquesta diferència. No hi ha raó perquè quan ho veiem oportú, puguem actuar com ell.

o jo ignoro la sintaxi de la llengua portuguesa o estic intentant fer-los un acudit. L'impossible és que es pensin inclosos en el meu discurs. Com explicar, tret ideològicament, la regla segons la qual si en una sala hi ha dues-centes dones i un sol home he de dir: "Tots ells són treballadors i dedicats"? En veritat, aquest no és un problema gramatical, sinó ideològic. "

Això són reflexions bàsiques sobre el llenguatge inclusiu i la igualtat de gènere en l'idioma. A les fonts de dades finals es proposen diverses guies, de diversos tipus, encara que podrien trobar moltes més.

EL ODS 5 A METES CONCRETES: UN DECÀLEG COM A RESUM

1. Posar fi a totes les formes de discriminació contra totes les dones i les nenes a tot el món. (5.1) Aprovar i enfortir polítiques encertades i lleis aplicables per promoure la igualtat entre els gèneres i l'apoderament de les dones i les nenes a tots els nivells (5.c)
2. Promoure l'escolarització universal de nois i noies, eliminant tota discriminació per motiu de sexe, especialment a les zones rurals (4.1, 4.3 i 4.6)
3. Eliminar totes les formes de violència contra totes les dones i les nenes en els àmbits públic i privat, incloses la tracta i l'explotació sexual i altres tipus d'explotació (5.2)
4. Eliminar el matrimoni infantil, precoç i forçat (5.3)
5. Eliminar per complet la mutilació genital femenina (5.3)
6. Reconèixer i valorar les cures no remunerats i el treball domèstic no remunerat mitjançant la prestació de serveis públics, la provisió d'infraestructures i la formulació de polítiques de protecció social, així com A / 69 / L.85 15-13.689 21/41 mitjançant la promoció de la responsabilitat compartida a la llar i la família, segons procedeixi en cada país (5.4)
7. Emprendre reformes que atorguin a les dones el dret als recursos econòmics en condicions d'igualtat, així com l'accés a la propietat i al control de les terres i altres béns, els serveis financers, l'herència i els recursos naturals, de conformitat amb les lleis nacionals (5a)
8. Vetllar per la participació plena i efectiva de les dones i la igualtat d'oportunitats de lideratge a tots els nivells de l'adopció de decisions en la vida política, econòmica i pública (5.5)
9. Garantir l'accés universal a la salut sexual i reproductiva i els drets reproductius, de conformitat amb el Programa d'Acció de la Conferència Internacional sobre la Població i el Desenvolupament, la Plataforma d'Acció de Beijing i els documents finals de les seves conferències d'examen (5.6)
10. Millorar l'ús de la tecnologia instrumental, en particular la tecnologia de la informació i les comunicacions, per promoure l'apoderament de la dona (5.b)

Annex: Cuidem el nostre llenguatge.

SITUACIÓ A ESPANYA

El 'Índex dels ODS 2017', un informe que mostra el grau de compliment dels ODS en tots els països del món, situant-los en un rànquing de rendiment que classifica a 157 països, col·locava a Espanya en el posat nº 25. Això suposa que havia escalat cinc posicions en un any, ja que en el 'Índex dels ODS 2016' Espanya ocupava el lloc nº 30. Per davant d'Espanya figuraven en 2017 països com Croàcia, Eslovàquia o Malta; per darrere, Austràlia, Polònia o Portugal. "Encara estem per davant de països com Itàlia i Austràlia, ens trobem en una posició intermèdia, tirant a la baixa, comparat amb els països d'Europa", valorava un expert a la vista d'aquestes dades.

Curiosament, el 2016 el nostre país només va aprovar en el compliment d'un dels ODS, el d'Igualtat de gènere precisament (ODS 5). Però en 2017 aquest aprovat es va perdre perquè diversos indicadors en relació amb l'ODS 5 no havien progressat adequadament. En concret 3, dels cinc proposats, mostraven un creixement deficient: 1) la bretxa salarial entre homes i dones, favorable als primers en un 8,6% a igual treball i responsabilitat; 2) la proporció de dones en els diferents parlaments nacionals, que arribava únicament al 39,1%; i 3) els anys d'escolarització de dones majors de 25 anys, que eren el 96,2% del dels homes de la mateixa edat. No obstant això, el 2018 sembla que l'ODS 5 mostra una tendència a l'assoliment d'aquest objectiu per a 2030,

Recopilat i redactat per l'H Josean Villalabeitia.

III. FONTS DE DADES I INFORMACIÓ PER AMPLIAR DE CONEIXEMENTS

- <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
- <http://www.proyde.org/index.php/inicio-menu/noticias-2/90-sensibilizacionincidencia-politica/1059-mundo-con-m-de-mujer>
- <http://www.proyde.org/index.php/servicios-menu/area-dedescargas/Formaci%C3%B3n-del-Voluntariado/Cuadernos-de-Cooperaci%C3%B3n-al-Desarrollo/> (Cuaderno de Cooperación al Desarrollo, nº 5: La mujer y el desarrollo)
- <http://www.unwomen.org/es/news/in-focus/women-and-the-sdgs/sdg-5-genderequality>
- http://eoepsabi.educa.aragon.es/descargas/H_Recursos/h_1_Psicol_Educacion/h_1.2.Aspectos_sociales/2.4.Empoderamiento_y_liderazgo.pdf
- <https://es.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/digitallibrary/cdis/Igualdad%20de%20genero.pdf>
- <https://rm.coe.int/1680590178>
- <http://igualdaddegenero.unam.mx/wp-content/uploads/2016/08/onu-mujeresigualdad-equidad.pdf>
- <http://www.inmujer.gob.es/areasTematicas/estudios/estudioslinea2015/docs/LaigualdaddegeneroWeb.pdf>
- <https://www.mimp.gob.pe/files/direcciones/dgignd/publicaciones/caminado-haciala-igualdad-de-genero.pdf>
- <http://www.odhag.org.gt/pdf/mod05Eqgenero.pdf>
- http://www.aecid.es/centro-Documentacion/Documentos/Divulgaci%C3%B3n/Encuentro_ED_Carolina_Belalcazar_ponencia_4.pdf
- <http://www.redalyc.org/pdf/3221/322127621004.pdf>
- <http://www.proyde.org/index.php/inicio-menu/noticias-2/90-sensibilizacionincidencia-politica/1464-feminizacion-de-la-pobreza>
- <http://datatopics.worldbank.org/sdgateatlas/SDG-05-gender-equality.html>

- <http://www.telam.com.ar/notas/201703/183139-las-mujeres-sufren-exclusion-yfalta-de-empoderamiento-a-nivel-mundial.html>
- <https://pyme.lavoztx.com/discriminacion-de-genero-causas-efectos-y-soluciones-5175.html>
- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/es/>
- <https://equilibrioyeleccion.wordpress.com/no-violencia/definicion-y-formas-deviolencia-contra-las-mujeres/>
- https://www.unicef.org/spanish/protection/files/FactSheet_childmarriage_sp.pdf
- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/es/>
- <http://www.olacefs.com/wp-content/uploads/2017/11/Sin-igualdad-degenero-no-hay-Desarrollo-Sostenible-FINAL-24-10-17.pdf>
- https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_fp_recommended_sp.pdf
- <http://www.unwomen.org/es/news/stories/2016/2/women-and-girls-imperative-to-science-and-technology-agenda>
- <https://www.deustoformacion.com/blog/recursos-humanos/10-medidas-para-fomentar-igualdad-genero-empresas>
- https://elpais.com/elpais/2018/03/06/planeta_futuro/1520353378_011889.html
- <http://www.pactomundial.org/2018/03/los-beneficios-economicos-de-la-igualdad-de-genero/>
- <http://www.elmundo.es/sociedad/2017/10/05/59d506e846163f982d8b45c5.html>
- <http://www.eleconomista.es/ecoaula/noticias/8852088/01/18/La-igualdad-de-genero-cada-vez-mas-lejos-de-ser-una-realidad.html>
- http://www.mujeresenigualdad.com/igualdad-de-genero-un-objetivo-de-desarrollo-sostenible-a-mejorar-en-Espana_es_1_3588.html
- <https://www.miarevista.es/ninos/articulo/7-claves-para-conseguir-la-igualdad-de-genero-en-las-aulas-591476349624>

- https://www.ehu.eus/documents/2007376/0/guia_mugagarik_gabe
- http://www.upm.es/sfs/Rectorado/Gerencia/Igualdad/Lenguaje/MANUAL_DE_LENGUAJE_NO_SEXISTA_EN_LA_UPM.pdf
- <http://www.cultura.gob.cl/wp-content/uploads/2017/01/guia-lenguaje-inclusivogenero.pdf>
- <http://webs.ucm.es/info/especulo/numero16/sexis984.html>
- http://www.themis.es/Guia_Igualdad_y_Lenguaje_No_Sexista.html
- https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/Eventos/2016/12_Mensajes_UNETE_2016.pdf?file=fileadmin/Documentos/Eventos/2016/12_Mensajes_UNETE_2016
- https://www.stonewall.org.uk/sites/default/files/sdg-guide_2.pdf
- <https://lgbtimontevideo2016.elis.biz/admin/files/lgbtimontevideo2016/upload/files/DDHH%20LGBTI%20GT%20II%20INCLUSION%20EN%20AGENDA%202030%20nota%20conceptual%20con%20recomendaciones%20en%20espa%C3%B1ol.pdf>

Audiovisuals.-

- https://www.youtube.com/watch?v=vexpy_VrXhw
- <https://www.youtube.com/watch?v=r4AMfqT4AsA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=NpkYETvvy0o>
- <https://www.youtube.com/watch?v=tYeezuChG7Q>
- <https://www.youtube.com/watch?v=LHXtLmiUbE0>
- <https://www.youtube.com/watch?v=KZjQvMnzzSU>
- <https://www.youtube.com/watch?v=MRSErTmy2LQ>
- <https://www.youtube.com/watch?v=0NWWjKegbpA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=OwJffvIPsjQ>

